

1794 Luitenant Piper.
Met onbekende bestemming.

Hans Boon

2024

1

I

De zware westenwind had ‘Champion’ ver de Golf van Biskaye in gedreven. Het schip met haar drie masten getuigd als oorlogssloep, gedroeg zich uitermate vervelend op de lange oceaandeining en verraderlijke golfslag. Het was koud op deze grauwe novemberdag. Aan stuurboord lag over de horizon het Iberisch Schiereiland, officieel bondgenoot van Engeland in de strijd tussen het Frankrijk van de Revolutie en een aantal Europese landen zoals Pruisen, Holland en dus ook Spanje. Kapitein James Lloyd wenste geen risico te lopen door de gevaarlijke noordkust van Spanje te dicht te naderen. De eerste officier, luitenant Alexander Piper, vond echter dat ‘Champion’ wel erg ver voor de storm uit naar het Franse vasteland koerste. Het was echter niet aan hem, noch aan enig ander persoon aan boord van dit oorlogsschip met zo’n honderdveertig man in dienst van de koning van Engeland, George III, de kapitein op welke manier dan ook te kritiseren. Hij is op het schip alleen verantwoording schuldig aan God. Bij terugkomst ook nog achteraf aan de Admiraliteitsraad, maar dat was voor vele bevelvoerende, vaak van adel zijnde, commandanten een latere zorg en wellicht ook niet de belangrijkste. Er waren vele gevallen bekend van duidelijke schuld, volkomen mislukt en soms zelfs misdadig handelen van de kapiteins en toch werd de betrokken officier ‘beloond’ met de positie van havenadmiraal. Weliswaar geen echt eervolle baan maar het vaste inkomen en veilig bestaan vergoedde veel voor de vele mislukkelingen. Nee, kapitein Lloyd kon naar believen voor de storm uit blijven varen, meer ‘drijven’ eigenlijk onder alleen een sterk gereefd fokkemarszeil aan de voorste mast en een kleine kluiver op de boegspriet. Voor ‘top en takel’ noemde men dit. Een groot nadeel is dat het schip de zware golven opvangt met het achterschip dat boven de waterlijn plat is. Daar zitten de grote ruiten van de kapiteinshut en dat gedeelte is niet gemaakt om

golven op te vangen. Nee, Piper vond dat deze relatief kleine oorlogssloop of korvet met een romplengte van dertig meter en twintig kanons, in deze storm beter met de kop op de golven en de wind kon liggen. Dan zou de scherpe boeg de krachtige golven kunnen opvangen, bovendien lag het schip dan veel rustiger. Nu stampte en slingerde het hele schip met elke zware roller en elke keer werd er een enorme hoeveelheid water over schip uitgestort, zonder gevaar was deze koers zeker niet. Kapitein Lloyd stond ogenschijnlijk onberoerd en zich niet bewust van het gevaar voor het schip naast de roerganger en schipper Pearce. Staan is een te groot woord voor hun houding, slingerend en zich vasthoudend aan de over het dek gespannen touwen. Zonder die touwen zouden ze al lang van het dek zijn weggespoeld. En zo voer ‘Champion’ nu al meer dan vijf uren en Lloyd leek wel tevreden met deze koers. Andrew Franklin, de jongste adelborst, kwam zo goed en zo kwaad als het ging van de trap naar het onderdek naar het groepje gewaggeld. Hij probeerde iets te doen wat op salueren leek.

“Kapitein ....., meneer!”, hij hapte naar adem,

”We maken water, met elke golf over het achterschip.....”, weer moest hij flink adem halen, “.....komt er weer meer water over het dek en via het trapgat naar het onderdek en het ruim!! De mannen aan de pompen houden het niet bij!”

“Wat wenst u te insinueren, meneer Franklin?”, blafte Lloyd terug.

“Niets, kapitein....., meneer! Alleen dat de pompen....” Hij wreef het water uit zijn gezicht. ”De mannen aan de pompen redden het niet.....”

Hij wist niet hoe hij anders moest zeggen dat het schip gevaar liep. Lloyd bedacht zich kennelijk en draaide zich naar schipper Pearce.

“Wat denkt u ervan?” Pearce nam tijd om na te denken over zijn antwoord door eerst zijn gezicht droog te wrijven. Hij werd nog geholpen door een flinke overslaande golf. Lloyd verloor bijna zijn evenwicht maar Piper kon hem net op de been houden. De schipper had de tijd gebruikt om een tactisch antwoord te formuleren.

“Ze heeft het uiterst moeilijk, kapitein.....”, hij speelde zijn troef uit.

“Te moeilijk.....!” Hij was een man van weinig woorden, deze met een flinke krullenbos en grijze baard uitgeruste schipper uit Gosport. Een visser die vrijwillig dienst had genomen in de Royal Navy. Hij had Piper, die hem graag mocht om zijn kundigheid en open karakter, nooit verteld wat de reden van zijn dienstneming was. Piper en de schipper waren een goed koppel, beter dan Piper en Lloyd met zijn uiterst starre en uitermate onvriendelijke houding. Bij de gelukkig schaarse diners van de officieren en de kapitein, hing er een geforceerde en ongemakkelijke sfeer. Nee, de officieren vonden het prettiger af en toe met Pearce te dineren en te luisteren naar zijn sappige zeemans- en vissersverhalen. Piper kon nog goed voor zich halen dat Pearce had verteld over die keer dat hij met een tweetal Schotten, die zoals bekend is, zeer zuinig met woorden zijn, was gaan vissen. “Op een gegeven moment haalt die ene Schot een prachtige zeemeermin op! Hij tilt haar in de boot, bekijkt haar en gooit haar weer terug!! De andere Schot zegt: “Waarom?” Die ene haalt z’n schouders op en zegt: “Hoe?” De longroom had bijna letterlijk getrild van het lachen. Een glimlach kwam op zijn gezicht toen hij er aan terugdacht. Maar Piper waardeerde Ned Pearce niet alleen om zijn humor maar zeker om zijn vakkundigheid. Hij was heer en meester op welk schip dan ook, van kotter tot driedekker linesschip, dat wist Piper zeker ook al was hij nog geen schipper op ‘Victory’ maar een korvet. Dit type was weliswaar grofweg op de zelfde manier getuigd met drie masten en aan elke mast razeilen, net als de linesschepen van 110 tot 56 stukken en fregatten van 30 en meer kanons, maar alles aanmerkelijk kleiner. Maar toch, ‘Champion’ was, afgezet tegen de genoemde schepen, sneller en best een geduchte tegenstander met haar twintig 9-ponders en vier 24-ponds carronades. Elke gewapende koopvaarder van de vijand die ze tegen zou komen, zou geen kans maken. Nee, schipper Pearce zou zijn kans nog wel grijpen, daarvan was Piper overtuigd. Net zoals hijzelf graag zijn eigen schip zou willen hebben, maar ja, de Navy heeft zo zijn eigen regels. Examens voor luitenant zijn verplicht en bevatten veel theoretische kennis, vaak zijn de kandidaten overgeleverd aan de grillen

van de examinatoren die bijna zonder uitzondering van adel zijn. Daarna is anciënniteit of het hebben van ‘vrienden hogerop’ voorwaarde om door te groeien naar een eigen commando en uiteindelijk de rang van kapitein te bereiken. Piper keek naar Lloyd en vroeg zich af hoe hij kapitein was geworden. Hij haalde Piper uit zijn gedachten toen hij overdreven hard kuchte en zich vasthoudend aan de touwen, die als houvast in de lengte van het schip over het dek waren gespannen, naar de trap naar het benedendek begaf.

“Hopelijk gaat hij naar de pompen kijken.....”, dacht Piper. Pearce keek hem veelzeggend aan. Hun gezichten spraken boekdelen. Bootsman Chisholm kwam even later uit het trapgat omhoog.

“Dit gaat niet goed, meneer Piper!”

“Dank je, boots! Wij weten dat ook!” Een bootsmansmaat sloeg acht glazen en de wacht werd gewisseld. Tweede officier Nicolas Davenport werd nu officier van de wacht en hij loste Piper af. Davenport was een goede medeofficier met zijn uitstekende navigatievermogen, zijn rustige optreden en leiderschap. Hij zag er jonger uit dan hij was met zijn vrolijke gezicht en blauwe ogen.

“Koers is nu pal oost!”

“Dank u, ik heb nu de wacht, meneer Piper.” Piper bleef voor de zekerheid nog aan dek, hij vertrouwde de situatie niet. Weer stortte een grote golf zich op het achterdak en bedolf het groepje bij het roer. De roerganger ging onderuit maar gezamenlijk hielden ze het roer en tilden de roerganger weer op. ‘Champion’ was niet gebouwd om zeeën met het achterschip op te vangen. Bovendien stuurden de golven het schip en lieten het ongecontroleerd door de bemanning, heftig slingeren. De zeilen en de stand daarvan ten opzichte van de wind vormen voor een groot gedeelte het sturend vermogen van een zeilschip. Ze voerden nu zo weinig zeil dat die stuurfunctie niet meer bestond en met het relatief kleine roer was het schip eigenlijk stuurloos.

Na het eerste glas in deze wacht, rond halfnegen, kwam kapitein Lloyd naar de roerstand. Hij keek de officieren en de schipper aan en zei, met moeite boven de wind uitkomend:

“Meneer Pearce, koers west ten noorden!! We rijden de storm uit, dit duurt te lang...!” Hij leek opgelucht na zijn zelfgenomen besluit.

“Aye aye, meneer!” Davenport sprak bootsman Chisholm aan.

”Haal snel de timmerman en vier mannen uit uw wacht en laat ze een drijfanker klaarmaken!”, vulde Piper aan.

“Ik wacht op u op het voordek!” Zo goed en zo kwaad als het ging, liep hij er naar toe, zich vastklampend aan de touwen, elke keer overspoeld door weer een golf. Maar wat gaf het, eindelijk was de koers gewijzigd, nu het schip nog keren en met de kop op de golven krijgen. Even later kwam de ploeg met de bootsman en de timmerman met planken en balken. Deze werden ‘rommelig’ samen gebonden tot een flinke stapel en daarna op de boeg aan een lijn overboord gezet. Deze constructie werkt als een anker, maar dan een drijvend anker. Heel langzaam draaide ‘Champion’ achter dit anker totdat het schip met de kop op de wind bleef liggen. Onmiddellijk lag het schip rustiger en spatten de golven uiteen op de boeg in plaats van op het kwetsbare achterschip. Het fokkemarszeil werd geborgen en alleen een kleine kluiver bleef staan als middel om druk op het voorschip te houden. Piper haalde opgelucht adem en liep tevreden terug naar het achterdek en rapporteerde aan kapitein Lloyd. “Dank u, meneer Piper en meneer Pearce!” Hij knikte maar niet van harte.

“Ik ben beneden als u mij nodig heeft. U kunt de bemanning laten eten.” Piper volgde Lloyd naar beneden en aarzelde of hij nog wat over de beslissing om de koers te wijzigen zou zeggen. Maar de kapitein maakte geen aanstalten om een gesprek te beginnen. Zo was hij niet, had Piper gemerkt gedurende de reis vanuit Sheerness, waar ze de nieuwe gezant van Groot-Brittannië in Portugal hadden opgehaald. De hele reis had Lloyd bijna zonder uitzondering met de hoge gast gesproken en gedineerd. Alleen de opdrachten voor de koers en veel later de

bestemming, had hij zijn eerste officier meegedeeld. Nee, een gemoedelijke man was hij niet. En, eerlijk is eerlijk, Piper vond hem ook geen goede zeeman maar een officier mag, net als elke militair, zijn bevelhebber nooit afvallen. Dat gaat meestal goed dankzij de strenge discipline en zware straffen, maar een enkele keer nemen officieren, noodgedwongen volgens henzelf, toch de grote stap om hun kapitein af te zetten en het bevel over te nemen. Zoals in 1789 toen William Bligh, kapitein van de ‘Bounty’ werd afgezet door eerste officier Fletcher Christian en midden op de Stille Oceaan in een roeiboot gezet werd met enkele trouw gebleven matrozen. De muiters kwamen allen aan een slecht einde omdat Bligh het bijna onmogelijke presteerde en erin geslaagd was met de roeiboot Indië te bereiken. Uiteindelijke lukte het hem naar Engeland terug te keren. Een expeditie werd uitgestuurd om de muiters te vinden. HMS ‘Pandora’ vond in 1791 een aantal van de muiters. Op de terugreis verging het schip echter en slechts een klein deel van de gevonden muiters werd teruggebracht naar Engeland en werd ter dood veroordeeld. Piper had geen enkele behoefte hun voorbeeld te volgen. .... Hij stapte de kleine longroom, het officiersverblijf, binnen en zocht wat droge kleren bij elkaar. Of zijn doorweekte kleren zouden drogen, was nog maar de vraag. Het hele schip was nu doordrenkt van het vocht en beneden in het ruim stond eigenlijk voortdurend een laagje water. Dat was nu veel meer, wellicht honderden liters overgekomen zeewater. De voor de voedselvoorraad verantwoordelijke purser was al de hele tijd bezig zijn goederen droog te houden door ze te verplaatsen naar drogere plekken in het schip. Zelfs in de gangen stonden al voorraden opgestapeld en zelfs in de longroom; de officieren en adelborsten moesten maar wat ruimte van hun verblijf opofferen voor de goede zaak. Piper had er twee van de vijftientig mariniers bij op wacht gezet. Ook de konstabel was ook druk bezig zijn kruut en wapens droog te houden. Er werd op de deur geklopt en eerste adelborst Frederick Orville kwam binnen. “Is het toch gelukt? Heeft u de kapitein kunnen overtuigen?”

“Nee, de kapitein heeft zelf de beslissing genomen!” Orville schrok van zijn misschien te vrijpostige vraag, verontschuldigde en draaide zich snel om. Het was ook de hoogste tijd, dit kon niet lang goed gaan. Bovendien zaten ze nu al met al toch diep in de Golf van Biscaye, de laatste meting gaf 44° N.B. en 3° W.L. aan. Piper noteerde het in zijn ‘eigen logboek’, een privé dagboek. Daarna stapte hij de gang op en hing zijn natte overjas zo goed en zo kwaad als het ging over een lijntje.

“Denkt u dat de jas droogt, meneer Piper?” Het was de passagier van ‘Champion’, de nieuwe ambassadeur in Portugal, lord Melville. Lloyd moest hem naar Lissabon brengen. Hij had vrijwel de hele reis met hem in de kapiteinshut doorgebracht. Lord Melville sliep in Pipers kleine hut. “Wellicht beter dan in mijn hut, My Lord.”

“Ik meen te merken dat het schip wat rustiger ligt..., klopt dat?”

“Zeker, My Lord!” Jack Delong, gedeeltelijk kok en bediende van kapitein Lloyd, kwam de gang in gewaggeld met een dienblad met eten. “Ik breng de kapitein en u, Lord Melville, nu het eten, daarna kunnen de officieren binnen een half uur eten in de longroom, meneer Piper!” zei hij met een opvallend accent. ‘Half’ klonk als ‘alv’ en bij ‘eten’ lag de klemtoon op de laatste lettergreep. Hij heette eigenlijk Jacques Delon en was tijdens de Revolutie in Frankrijk gevlucht naar Engeland. Hij was bediende bij een adellijke familie die een landgoed bij Montreuil bewoonde. Hij had kunnen ontsnappen toen de revolutionairen huis hielden op het landgoed en ze de bewoners ‘executer’ in zijn woorden, ‘terechtstelden’ dus. Hij had nauwelijks familie in Frankrijk maar wel een Engels nichtje in Southampton, een kennis van mevrouw Lloyd. Zo was hij aan boord van ‘Champion’ geraakt.

“Wat is het vandaag, meneer Delong?”

“ ‘Kip’, meneer.” Het klonk als ‘kiep’. De officieren vermaakten zich met zijn accent maar de kok maakte het er naar door te suggereren dat hij hen niet goed kon verstaan. Het was geen onaardige man maar dat telde niet bij het maken van grappen. Elke nieuweling kreeg zo’n behandeling zeker een Fransman, er was blijkbaar niet voor niets oorlog, ‘orlok’, met

de ‘kikkers’ zoals de Fransen wel genoemd werden. Toch was hij erg nuttig geweest in die oorlog want hij had o.a. verteld dat er een zuivering onder het marinepersoneel had plaats gevonden. Ervaren officieren, maar van adel, waren ontslagen en er waren niet genoeg capabele vervangers om de vloot op de oude sterkte te houden. Officieren moesten verklaarde revolutionairen zijn. Het zou volgens hem nog wel enige jaren duren voordat de nieuwe lichte voldoende ervaring zou hebben. Lord Melville en de kok gingen de hut van de kapitein binnen en Piper hing zijn kleding op, zo goed en zo kwaad als het ging op. Hij pakte een redelijk droge jas uit zijn kast en liep naar het ruim om de mannen aan de pompen te vragen hoe het er voor stond. In het ruim midscheeps stonden zes mannen voortdurend water weg te pompen. Onder normale omstandigheden staat er altijd een laagje water en worden de pompen standaard enige uren per dag bemand. Een houten schip ‘lekt’ altijd enigszins, maar met deze zware zeegang en dus overkomend water, moest er permanent gepompt worden. De mannen deden dit werk twee uur achter elkaar. Ze meldden dat het nu wel beter ging en dat ze hoopten vanavond nog op het normale niveau te zijn.

II

In de loop van de avond leek het er op dat de wind afnam en tegen de ochtend bij zonsopkomst was de wind afgenomen tot kracht 6. Adelborst David Fisher was officier van de wacht toen Piper rond half acht naar de roerstand kwam om van hem de voormiddagwacht over te nemen. Piper bekeek het logboek en zag dat ‘Champion’ nu op een zuidwest koers lag. Het schip maakte goede vaart met de wind pal west. De zee was nog behoorlijk ruw maar de wind was veel minder dan gisteravond. Kapitein Lloyd was nog niet aan dek geweest, de bemanning had al wel gegeten. Piper pakte een kijker uit het rek en speurde de horizon achter hen en over de bakboordzijde. Niets te zien. De Fransen waren dus nog in de havens, toch alert blijven. Hij hoopte dat de uitkijk in de mars goed

wakker was en scherpe ogen had.

“Goed, meneer Fisher, ik zal de wacht van u overnemen, u kunt gaan ontbijten!” Deze tweede adelborst was met zijn negentien jaar al een goede zeeman op wie gerekend kon worden. Of hij ook een goed officier zou worden, moest nog blijken. Sinds hun vertrek uit Southampton op 29 september had hij een goede indruk op Piper gemaakt maar twee weken waren niet genoeg om hem volledig te kennen. Hij maakte een licht verlegen indruk maar dat kon ook bescheidenheid zijn. In het klasje met de andere adelborsten viel hij niet echt op behalve zijn kennis van wiskunde, die was beter dan de anderen. Een schreeuw uit de mast haalde Piper uit zijn gedachten.

“Zeil over de stuurboordboeg!”, schreeuwde de uitkijk.

“Roep de kapitein, meneer Franklin!” Piper draaide zijn kijker de andere kant op. Ingespannen zocht hij de horizon af. Daar! Een masttop, even later nog twee, lager, een voor en een achter de eerste. Inmiddels stonden de andere officieren naast hem en ook kapitein Lloyd kwam bij hen staan. “Schip over de stuurboordboeg, meneer!” Piper wees hem de richting. “Drie volgetuigde masten!” klonk het uit de mars. Ook op het dek zagen ze nu een vierkant getuigde grote mast en nog later ook de fokkemast en bezaansmast. Wat zou het zijn? Vriend of vijand? Neutraal? Zo te zien geen linieschip.... Maar een fregat of wat dan ook, het zou niet lang duren voor ze het zouden weten want het schip voer pal voor de westen wind op een koers die direct die van ‘Champion’ zou kruisen. De onbekende zou gemakkelijk op haar kunnen toelopen, mocht dat de wens van haar kapitein zijn.....

“Ze is zeker Frans!!!”, riep iemand. Lloyd had nog geen woord gesproken maar nu bromde hij wat, misschien tegen zichzelf. Het was nu duidelijk zichtbaar dat het een driemaster was met bramstengen en bovenmarszeilen en dat ze flinke vaart liep en recht op ‘Champion’ af koerste.

“Gevechtssklaar maken!”, riep Lloyd. Fluiten en onmiddellijk geloop en geschreeuw klonken door het schip. Bootslieden porden hun wachten,

stuksploegen bemanden hun kanons, officieren en adelborsten namen hun posten in, het dek werd bestrooid met zand, netten werden over het dek gespannen, mariniers namen posities in op de marsen en aan de verschansing, het schip gonsde van activiteit.

“Koers, meneer?” vroeg schipper Pearce aan de kapitein.

“Aanhouden, meneer Pearce!” Piper stond aan bakboord bij zijn post, de tien 9-ponders en de twee 24-ponds carronades, één op het voor- en één op het achterdek.

“Laden!”, riep hij de ploegbazen toe, “en de carronades met schrootbussen!” De carronades konden een zware lading over korte afstand verschieten, met een vernietigend effect. De schrootbussen ontploften en verspreidden honderden stukjes ijzer. Hij zag dat het andere schip snel groter werd. Als het een vijand was, zou een confrontatie bij deze koersen onvermijdelijk zijn. Ingespannen keek Piper naar de romp die nu snel helemaal zichtbaar werd. Dat sterkte hem in de overtuiging dat het een Fransman was. Hij telde de grofweg te onderscheiden geschutpoorten aan bakboord : veertien zo te zien. Het tuig was niet gebruikelijk voor een Franse marineschip, eerder voor een kaper..... Een confrontatie zou slecht kunnen aflopen voor ‘Champion’. Tenzij..... Zijn gepeins werd onderbroken door de rauwe stem van de kapitein.

“Zet die mannen aan het werk, meneer Davenport!”, riep Lloyd naar de tweede luitenant die de stuurboordbatterij commandeerde; enige mannen tuurden ingespannen naar de vijand die nu met het blote oog goed zichtbaar was. De beide schepen lagen nog steeds op ‘ramkoers’.

“Hijs onze vlag, meneer Orville! We zullen eens zien wie ze is!” Piper keek met zijn kijker naar het achterschip van de tegenstander, hij zag geen glimmende uniformen, zwaarden of hoeden..... Ook in de marsen geen uniformen ..... Daar ging een vlag omhoog en nog een ! Eerst een Franse en daaronder een rode! Een Franse kaper! Dan zouden ze dus een kans hebben, dacht hij. Deze kapers hadden weliswaar snelle schepen maar hun discipline was niet heel goed en hun bewapening vaak niet opgewassen tegen Engelse schepen. Een gejuich was inmiddels

losgebarsten, wat meteen door commando's van de bootslieden werd onderdrukt. De Fransman kwam steeds dichterbij.

“Poorten openen en uitrijden!” Lloyd wenste dus niet af te wachten of te vluchten. Dat laatste had ook weinig zin, deze kaper was een snel schip, vrijwel zeker sneller dan ‘Champion’. Ook de poorten van de Fransman gingen open, zij het wat rommelig en ongelijk. Piper schrok, dat leken wel 12-ponders! Dat zou niet veel goeds betekenen.

“Oploeven en door de wind, meneer Pearce!” Dat zou krap worden maar Lloyd koos voor de verrassing. De bemanning werkte uit alle macht om het schip te laten draaien en weer snelheid te laten maken. De Fransman was verrast en probeerde op te loeven en met ‘Champion’ over bakboord mee te draaien. Terwijl zij vaart kreeg, was de Fransman nog bezig te draaien en kwam haar boeg recht voor Pipers bakboord batterij.

“Vuur!”, riep Lloyd en Piper herhaalde het commando. Eén voor één brandden de 9-ponders los. Het was de maximale afstand voor de stukken of zelfs dat nog niet eens. Piper zag dat de meeste kogels in het water voor de boeg terecht kwamen, hij zag één gat in de fok. Jammer maar het salvo had niets uitgericht.

“Herladen!” riep hij. Inmiddels was de kaper volledig gedraaid en voer hij parallel aan ‘Champion’. Even later volgde een salvo en Piper voelde de kracht van de inslagen om hem heen, versplinterd hout en touwwerk viel overal, enkele mannen vielen bloedend op het dek en een bootsmansmaat kroop zonder rechterarm naar de stuurboordkant. Het gefluit in zijn oren werd langzaam minder, hij hoestte wel erg van de rook en even dacht hij ook duizelig te worden. Gelukkig bleef hij op de been en zag vanuit zijn betraande ogen dat de kaper inmiddels zo dichtbij gekomen was dat de 9-ponds kanons nu wel effectief zouden zijn. Terwijl hij het commando tot vuren gaf, riep hij David Franklin toe dat hij de achterste carronade moest laten vuren, zelf liep hij naar die op het voordek. Als ze dichtbij de Fransman zouden kunnen komen, zouden de twee carronades een verwoestend effect kunnen hebben en zouden ze een kans hebben. Piper zag dat het laatste salvo enig effect had gehad, de

bovenbramsteng van de fokkemast hing half naar voren en er zaten flinke gaten in de bezaan, schade aan de romp zag hij niet. Enige stukken van de Fransman vuurden en hij hoorde de inslagen op het achterdek en geschreeuw van gewonden. Terwijl hij wachtte tot de kaper binnen schootbereik van de carronades kwam, vuurde de carronade van het achterdek. Ook Piper liet nu vuren. Het effect van de twee 24-ponds bussen gevuld met schroot op het dek van de kaper moest enorm zijn. Vele gewonden en doden zouden op het dek liggen. Hij merkte nauwelijks dat een scheepsjongen Piper naar hem riep en aan zijn mouw trok.

“Meneer, de kapitein is gewond!”

“Dank je, ik kom er aan!” Op het achterdek zat Lloyd met zijn rug tegen de verschansing, hij hield zijn linkerarm tegen zijn bebloede borst, er liep ook bloed van zijn voorhoofd. Hij keek Piper wezenloos aan.

“Afbreken, afbreken....!”, prevelde hij. Schipper Pearce was naast Piper komen staan. Piper keek hem onwezenlijk aan.... Afbreken? Piper keek door de rook naar de Fransman, een enkel schot klonk en enige kogels sloegen in het voorschip. Piper wist niet wat te zeggen. Twee matrozen tilden Lloyd op en brachten hem naar beneden.

“Afbreken, meneer Pearce.... We zullen haar proberen onder dekking van de rook weg te laten draaien.”

“Vuur zoveel mogelijk!” riep hij zo hard mogelijk naar de stuksploegen. Hij wilde dat de rook het schip aan het gezicht zou onttrekken. Pearce gaf intussen bevelen en langzaam draaide ‘Champion’ over stuurboord voor de wind weg.

“Ik ga naar beneden, naar Lloyd !”, riep Piper naar de schipper, “Stuur als het kan zoveel mogelijk zuid! Meneer Orville, let goed op de kaper!” Terwijl hij naar de trap liep, zag hij door de rook van de eigen kanons vaag in de verte nog de Fransman. Zo te zien maakte ze niet veel vaart. In de longroom was Ned Maguire, de ‘scheepsarts’, druk bezig. Hij was eigenlijk alleen assistent-arts, maar ‘Champion’ had geen volledige arts aan boord, daar was ze te klein voor. Kapitein Lloyd lag op de tafel met

opengesneden hemd en een verband om zijn hoofd, zo te zien niet bij kennis.

“Hoe is het met hem, Ned?” Hij keek zijn ’assistent’ aan, koksmaat Henley die een been miste, en keek weer terug naar Piper.

“Hij heeft een ernstige wond van zijn ribbenkast tot aan ..... eh... zijn .....onderbuik....., veel bloed verloren.” Hij had moeite Piper precies te zeggen waar het op stond. Deze keek naar de bloederige lappen die ze als een soort prop in en op zijn lichaam duwden. Maguire schudde vertwijfeld het hoofd toen Piper hem doordringend aankeek.

“Is de kapitein in staat het commando te voeren?” Eigenlijk zonder aarzeling kwam het te verwachten antwoord. Piper slikte en keek om zich heen. Her en der zaten en lagen zeker een tiental gewonden.

“Hoeveel doden zijn er tot nu toe?”

“Vier...”, zei een zachte, ingehouden stem achter hem. Het was Lord Melville die zich hier, in de als ziekenzaal dienst doende longroom, zeer nuttig maakte.

“Dank u, lord Melville! Ik ben u zeer dankbaar.”

“Ach, ik hield het niet uit in mijn benauwde hut, dat begrijpt u, en ik wilde ook niet in de weg lopen aan dek.” Piper keek nogmaals zonder reden in het rond en zei in het algemeen:

“Ik zal zolang het commando op mij nemen, tot we wat meer weten over de toestand van de kapitein. Doet u wat u kunt, dokter.” Aan dek zag hij Davenport bij het roer staan praten met Pearce, de adelborsten, Alan Percival, de luitenant van de mariniers, en bootsman Chisholm.

“Hoe is het met de Fransman?”

“Ze blijft zo te zien achter!”, antwoordde Orville. Hij wees schuin naar achteren.

“Meneer Pearce, wat denkt u?”

“Ik weet het niet zeker maar het ziet er naar uit dat we haar voor blijven. De wind is in ieder geval gunstig voor ons, als we deze koers willen aanhouden.” Piper knikte.

“Dank u, heren! Heeft iemand trouwens de naam van onze tegenstander

kunnen lezen?”

“Een van mijn mariniers zei dat hij vanuit de mast iets van ‘Peter’ meende te hebben gelezen.....”, bracht luitenant Percival in.

“Dank u, ik zal meneer Delong vragen of die naam in het Frans voorkomt.”

Hij kuchte een paar keer, eigenlijk iets te luid, aarzelde, keek de groep officieren en onderofficieren aan en sprak nogal plechtig :

“Kapitein Lloyd is zwaar gewond en .... eh ... kan niet het commando voeren, hij is niet meer aanspreekbaar en ... eh .... eerlijk gezegd zie ik het somber voor hem in. Hij heeft een zware borst- en buikwond en heeft veel bloed verloren. Daarom zal ik het commando moeten overnemen. We zullen moeten afwachten hoe zijn toestand zich ontwikkelt. Het was de opdracht van de kapitein om het gevecht af te breken, ik neem aan om Lord Melville zonder uitstel naar Lissabon te kunnen brengen.”

“Maar de Fransman lag weerloos ....”, begon Nicolas Davenport.

“Ik weet wat u denkt meneer Davenport, maar de kapitein heeft anders beslist!” Zeker, de kaper lag ogenschijnlijk weerloos in het water, maar de overgebleven bemanning had nog veel slachtoffers kunnen maken voor ze verslagen zouden zijn. Rondjes om het schip varen met de betere en zwaardere Franse 12-ponders? En dan, als de kapers zich eindelijk hadden overgegeven? Een prijsbemanning daar aan boord zetten? Onder wiens bevel? Met welke officieren en welke bemanning op een schip met onwillige vijandelijke gevangenen? Nee, het was Lloyds enige juiste beslissing geweest. Piper vermande zich en kwam snel ter zake.

”Meneer Chisholm, laat een bootsmansmaat en de timmerman snel de schade aan de romp nagaan en laat ze de nodige reparaties uitvoeren. Controleer zelf de masten en de zeilen en repareer lopend touwwerk!”

“Meneer Pearce, zijn we zeilwaardig met deze halve wind en komen we de nacht door?”

“Jazeker, meneer Piper, we zullen het nodige doen om haar op deze koers te houden en zo snel mogelijk westelijker te koersen!”

“Heel goed, meneer Pearce, dank u! Meneer Davenport, u neemt mijn

taken over en u, meneer Orville, wordt waarnemend tweede luitenant. Zorg ervoor dat meneer Fisher zich snel het seinsysteem eigen maakt. De wachten blijven voorlopig zoals ze nu zijn verdeeld. Aan het werk, heren!!” Allen knikten en Piper kreeg een dikke knipoog van de schipper. “En meneer Chisholm, zet een goede man in de mars, we willen niet verrast worden!”

Tegen het ochtendgloren de volgende dag was de wind zodanig gunstig geruimd dat ze met halve wind koers konden zetten naar Kaap Ortegale en daarna hopelijk naar Kaap Finisterre om vervolgens Porto te kunnen bezeilen. Porto bereiken was de enige kans voor Lloyd om medisch goed verzorgd te worden. Piper realiseerde zich dat die kans erg klein was. Hij was geen medicus maar iedereen kon zien dat Lloyd zeer zwaar gewond was. Ze konden gelukkig de zuidoostelijke koers houden maar oppassen was erg nodig. Eenmaal had de uitkijk gemeend in het noorden een schip te hebben gezien maar er werd niets meer waargenomen. Piper had Lord Melville meteen na de formele overname van het commando ingelicht over de plannen om zo snel mogelijk Porto te bereiken ten einde de kapitein te kunnen verplegen. En daarna had de ambassadeur de hele avond en nacht bij Lloyd gewaakt. Piper bracht zowat de hele ochtend door aan het bureau van de kapitein om de nodige papieren door te nemen en te overleggen met de onderofficieren. In de middag leidde Piper de dienst voor de vijf dode bemanningsleden. Ook de volgende ochtend was hij weer druk bezig toen rond het middaguur de wacht bij de kapiteinshut kwam zeggen dat Lord Melville hem wilde spreken. Even later kwam hij binnen, samen met Ned Maguire, die licht met het hoofd schudde: het was meteen duidelijk wat er aan de hand was, Lloyd had het niet gehaald. Ondanks dat ze wisten hoe slecht de toestand van de kapitein was, kwam het toch als een schok, het definitieve van het sterven van Lloyd, de consequenties voor het hele schip en haar bemanning en voor Piper als vervanger van de kapitein. Hij gaf opdracht om de kapitein te wassen en te verkleden en hem in Pipers hut te leggen totdat ze Porto zouden

bereiken om hem te begraven. Een zeemansgraf voor een kapitein moest worden voorkomen, tenzij de positie van het schip geen kans bood hem aan land te begraven. Maar of ze tijdig in Porto zouden aankomen, was nog zeer de vraag. Het zou wel eens te lang kunnen duren, gezien de oplopende temperatuur zou het lichaam snel gaan ontbinden. Dan zou het lichaam alsnog over boord gezet moeten worden, dit met het oog op de hygiëne aan boord van het relatief kleine schip. Piper stond erop dat Lord Melville in de kapiteinshut zou blijven slapen gedurende de rest van de reis. Melville weigerde maar Piper hield voet bij stuk. Piper vroeg de wacht de bootman te vragen de bemanning over een uur te verzamelen. In het logboek noteerde hij de datum en het tijdstip van overlijden. Hij besloot meteen een brief te schrijven voor zijn vrouw en dochter. Lloyd was een onaangenaam maar geen slecht mens.

Toen de gehele bemanning stond aangetreden, floot de bootman en nam Piper het woord.

“Mannen, het is weer een droevige dag. Nadat we gisteren al afscheid moesten nemen van vijf kameraden, is vandaag onze kapitein aan zijn verwondingen bezweken. Hij heeft nog lang gevochten en onze dokters en Lord Melville hebben alles gedaan wat in hun macht lag maar het heeft niet mogen baten.” Hij pakte de Bijbel en sloeg hem open op de bladzijde die hij gemarkeerd had met het lint.

“Laat het deel uit Psalm 23 ons en de ziel van de kapitein een troost zijn. *‘Al gaat mijn weg door een donker dal, ik vrees geen gevaar, want u bent bij mij, uw stok en uw staf, zij geven mij moed.’* Dit moet ons wel moed inspreken, in het leven en in de dood, waarin we onze plicht doen voor de koning en voor onze Heer. *‘God is voor ons een veilige schuilplaats, een betrouwbare hulp in de nood. Daarom vrezen wij niet, al wankelt de aarde en storten de bergen in het diepst van de zee.* Kapitein Lloyd wankelde niet en dat zullen wij ook niet doen.” Hij stopte een ogenblik en keek de mannen aan.

“Wij zullen de kapitein geen zeemansgraf geven. De dokter en ik hebben

besloten zijn lichaam zo goed mogelijk te conserveren zodat we hem in de eerste grotere stad van Portugal, Porto, kunnen begraven.” Hij keek de bemanning weer aan. Sommigen keken vragend, anderen knikten instemmend. Hij schraapte zijn keel en vervolgde:

“Vanaf nu ben ik jullie commandant. Wij,...” en hij keek achterom naar de officieren, “..... rekenen op jullie! Meneer Davenport neemt mijn taken over en meneer Orville diens taken! Aan het werk, ingerukt!”

Chisholm floot en de mannen verspreidden zich druk pratend. Piper en Lord Melville aten gezamenlijk. Aan de grote tafel voor de achterraamen overviel Piper een grote somberheid. Het drong nu echt tot hem door dat hij vanaf nu, net 42 jaar oud, verantwoordelijk was voor het schip en alle mannen aan boord en bovendien voor het veilig afleveren van Lord Melville als vertegenwoordiger van de koning. Nu was dat laatste niet het moeilijkste dacht hij. De verantwoordelijkheid voor de mensen drukte hem het meeste. Zeker, hij vervulde al veel taken ten aanzien van het reilen en zeilen aan boord, maar steeds was daar de kapitein toch uiteindelijk verantwoording over schuldig. Nu was hij dat, een kleine fout, een teken van zwakheid op het verkeerde moment, een fatale storm, een ontmoeting met een veel sterkere tegenstander en het verlies van schip en mensenlevens voelde als een loden last op zijn schouders. Hij opende een raam en zoog de frisse lucht op, in de verte nog net zichtbaar een zware, grijswitte wolkenband en een nauwelijks van de golven te onderscheiden horizon. Wat lag er nu in de toekomst voor hem verscholen? Een glorieuze carrière als commandant van een Schip des Konings of degradatie en de bedelstand? Hij had de neiging een flinke borrel te nemen om moed in te drinken maar wijselijk besloot hij dat niet te doen. Lord Melville wilde nog aan dek. Piper pakte weer de orders en spreidde daarna de kaart open. Hij moest snel het bestek opmaken, geen fouten maken nu..... Er werd op de deur geklopt, de wacht kwam binnen.

“U wordt aan dek gevraagd, kapitein!”

Het woord ‘kapitein’ raakte hem onverwacht hard, ja, hij was nu

‘kapitein’ van ‘Champion’, in voor- en tegenspoed. Maar dit was de positie van kapitein-commandant en niet de rang van ‘kapitein’. Ook al was hij nu ‘commandant’, een benoeming in de rang van ‘kapitein’ was verre van zeker en kon gemakkelijk nog tientallen jaren op zich laten wachten. Het feit dat er een groot aantal luitenanten in de Navy vijftig jaar of ouder waren, toonde duidelijk aan dat de carrièreladder vele hindernissen telde. Het opklimmen was verre van zeker. Bij terugkomst kon hij zomaar weer derde luitenant op een 74 ‘er worden. .... Maar een benoeming als ‘kapitein’ in de lijst van kapiteins zou een heel andere consequentie hebben, hogere salariëring maar bijbehorende verantwoordelijkheid, een positie en anciënniteit op de kapiteinslijst, een voortzetting van zijn carrière maar ook het risico van falen en een krijgsraad. Een luitenant kon altijd nog een kapitein boven zich hebben die aansprakelijk gehouden zou kunnen worden. Het geval van Herbert Wilberforce, eerste luitenant op de ‘Najade’ die een grove fout beging waardoor zijn kapitein voor de krijgsraad moest komen en schuldig werd bevonden. Dus als bijv. tweede officier Davenport nu behoorlijk in de fout zou gaan en ‘Champion’ in het zicht van de vijand zou worden ontmast en overmeesterd, dan zou Piper verantwoordelijk gesteld kunnen worden. ‘Het voorrecht van het commando.....’ maar ook ‘de consequentie van het commando.....’, rustte nu op hem. Bij terugkomst zou hem glorie, instemming of veroordeling kunnen wachten. Misschien was het beter dat zijn vrouw een eventuele veroordeling niet meer hoefde mee te maken, haar dood in het kraambed, nu al weer vier jaar geleden, was misschien voor haar eerder te verkiezen boven levenslange hoon van de familie en omgeving, nog afgezien van erfschuld die zijn zoon dan had moeten dragen ... Piper schrok van deze gedachte, hoe kon hij zich deze gedachte veroorloven, schaamte maakte zich van hem meester en hij vermande zich. Op weg naar het halfdek schudde hij letterlijk deze rare en gevaarlijke gedachten van zich af. De mannen en het schip waren nu zijn verantwoordelijkheid en hij zou er niet voor opzij gaan. Aan dek werd hij verwelkomd door een overslaande roller.

De volgende avond zaten alle officieren, Lord Melville en de schipper aan een sobere maaltijd. Piper had de maaltijd geopend met een woord tot de aanwezigen en benadrukt dat zij hem en het schip onvoorwaardelijk moesten dienen. Hij had daartegenover zijn volledige steun aan hen toegezegd. Hij had in het bijzonder aandacht voor adelborst Frederick Orville die nu de moeilijke en verantwoordelijke taak van tweede officier moest vervullen.

“Moeilijk maar eervol!”, had Piper gezegd en de officieren hadden met een welgemeend ‘Hoera!’ geantwoord. Orville glunderde van oor tot oor. David Franklin had, zoals gebruikelijk als jongste adelborst, een toast op de koning uitgebracht. Lord Melville was openhartiger dan tot nu toe. Hij had eigenlijk de afgelopen weken slechts in gezelschap van kapitein Lloyd gedineerd, op één avond na toen alle officieren en schipper Pearce aanwezig waren. Er heerste toen een wat geforceerde ‘vrolijke’ stemming, eigenlijk pas op gang gekomen toen kapitein Lloyd een tweede fles wijn liet openmaken. Maar ook toen had Lord Melville zich uiterst afstandelijk gedragen. Nu sprak hij opener maar bedrukt. Hij erkende dat hij totaal geen beeld had gehad van het leven aan boord van een schip als ‘Champion’, zeker niet van de omstandigheden tijdens het gevecht. Hij sprak nu zijn bewondering uit voor het gedrag van de bemanning die tenslotte voor meer dan de helft uit mannen bestond die gedwongen dienst deden op een schip des konings. Voor het einde van de maaltijd excuseerde hij zich dat hij nog even bij kapitein Lloyd wilde zijn. De anderen beëindigden hierna ook de maaltijd. Piper keek nog even in de kapiteinshut waar Lord Melville stil naast de kist zat. De timmerman had een kist gemaakt die goed kon worden afgesloten, de dokter had het lichaam van Lloyd in natte doeken gewikkeld, deze rijkelijk met alcohol bevochtigd en in de kist in Pipers hut gelegd. Gelukkig was hij niet bijgelovig, toch sliep hij niet rustig nadat zijn wacht er om 04.00 uur op zat.

De volgende dag was de wind sterk aangewakkerd en ook nog naar het zuidwesten gedraaid. Al na twee dagen was het duidelijk dat ze het lichaam van Kapitein Lloyd niet tot in Portugal aan boord konden houden. De stank werd alsmar erger en gewoon ondraaglijk. Maguire zei dat het ook gevaarlijk kon worden voor de gezondheid van de bemanning op dit relatief kleine schip, volgepakt met bemanning. Natte kleren droogden maar moeilijk en overal krioelde ongedierte. Diep onderin stond altijd een laag stinkend water. Piper overlegde met Lord Melville als vertegenwoordiger van de regering en met Nicolas Davenport. Ze besloten dat het lichaam in zeildoek gewikkeld in de kist zou blijven en dat die, verzwaard met enige kanonskogels en dicht getimmerd, overboord zou worden gezet. Piper noteerde in het logboek de positie van het schip op dat moment zo nauwkeurig mogelijk. Na een korte plechtigheid waarbij Lord Melville en Piper een korte toespraak hielden, werd de kist overboord getakeld. Voordat de plechtigheid begon, viel de wind volkomen weg en nadat de kist onder het wateroppervlak verdwenen was, riepen enige matrozen dat ze een walvis hadden gezien. De bijgelovige zeelieden sloegen snel een kruis, ze kenden het Bijbelse verhaal van Jonas.

III

‘Champion’ moest tien dagen opwerken voordat ze Kaap Ortegal konden bezeilen. De wind bleef ongunstig en het was koud geworden. Pas na Kaap Finisterre verbeterde het weer en konden ze met de westenwind zuidwaarts koers zetten naar Lissabon. Een Portugese vissersboot werd gepraaid en Piper kocht een flinke hoeveelheid verse vis, het werd een feestmaal en de stemming verbeterde zichtbaar. De 300 mijl naar Lissabon verliepen vlot dankzij de stabiele westenwind. Toen de vuurtoren van Cabo Raso aan het begin van de zee-engte waaraan Lissabon ligt, in zicht kwam, liet Piper de Union Jack hissen en geen uur

later klonk de roep van de uitkijk in de mars:

“Dek ahoy! Er steekt een schip uit de haven in onze richting!” Officier van de wacht Andrew Fisher liet Piper roepen.

“Wel, meneer Fisher?”

“Een schoener met de Portugese marinevlag, meneer!”

“Hijns onze vlag en bijliggen, alstublieft!” Ook Lord Melville was op het halfdek verschenen en hij keek net als Piper met een kijker naar het schip.

“We zullen zien wat ze willen...”

“Inderdaad, Lord Melville, ik zie een officier met veel goud en versierselen!”

“Bent u bekend met de situatie in Portugal en aan het hof waar ik Zijne Majesteit ga vertegenwoordigen, kapitein Piper?”

“Eh nee, eigenlijk niet, My Lord.”

“Maria I is koningin van Portugal en Brazilië, tot 1783 was Portugal lid van het door Rusland geïnitieerde ‘Verbond van Gewapende Neutraliteit’ dat opgezet was om de Britse macht ter zee te weerstaan of te breken. Na de vrede van Parijs verbeterde de verhouding tussen onze landen.” Hij aarzelde even voor hij verder ging.

“Maria trouwde met Peter, de jongste broer van haar vader Jozef I....., ze is sinds 1786 weduwe en met haar mentale ... eh ... gezondheid gaat het niet goed. Ze is eigenlijk niet meer capabel om de staatszaken te behartigen. Het is een publiek geheim dat haar oudste zoon, prins Johan Maria, eigenlijk alle beslissingen voor zijn moeder neemt.” Hij aarzelde weer, keek Piper indringend aan en nam een beslissing.

“Vorig jaar trok hij samen met Spanje tegen Frankrijk op maar het is de vraag of ze standhouden. Het is koning George er veel aan gelegen dat de alliantie blijft en dat Lissabon een Britse vlootbasis wordt!”

“U komt in een delicate situatie, My Lord!”

”Inderdaad, meneer Piper! Ik ontmoet de belangrijkste adellijke vertegenwoordiger van de regering die mij begeleidt aan het hof in Lissabon. Ik zal mijn uiterste best doen ervoor te zorgen dat Lissabon als vlootbasis voor de Royal Navy beschikbaar is! Het is een prachtige stad,

de plaats waar Hendrik de Zeevaarder in 1394 werd geboren. Hoewel hij zelf niet zo'n 'zeeman' was, heeft hij er met zijn financiële beleid voor gezorgd dat Portugal een wereldrijk heeft kunnen opbouwen." Lord Melville leek onder de indruk en Piper kon niet anders dan instemmend knikken. Een half uur later lag 'Champion' vrijwel stil en de Portugese schoener lag een kabellengte onder haar lij op de nu rustige oceaandeining. Een sloep stak af van de schoener. De temperatuur was nu, aan het eind van de middag, erg aangenaam en enige bemanningsleden namen het er van door tegen de verschansing in de zon te zitten. De mariniers en hun luitenant traden aan, samen met de bootslieden om de Portugese delegatie te ontvangen.

"Meneer Chisholm, zet die mannen alstublieft aan het werk!!"

"Spreekt u Portugees, meneer Piper? Nee? Laat u mij dan het woord voeren."

"Zeer graag, My Lord!" De bootsmanfluitjes klonken toen de schouders van de Portugese bezoekers boven het dek uit kwamen. De officieren salueerden en de mariniers presenteerden geweer. Voorop liep een hoge officier van middelbare leeftijd met een steek en vederbos in een smetteloos zwart met rode en groene accenten versierd uniform, gouden tressen en epauletten, achter hem zo te zien de kapitein van de schoener met een eenvoudig uniform met epauletten op beide schouders en strepen op de mouwen. Zij bogen en de hoge officier ging naar Lord Melville die voor de gelegenheid ook een uniform met rode sjerp had aangetrokken, zijn sabel hield hij keurig naar achteren terwijl hij licht boog.

"Adeus, Don Melville, Don Gil Alvares de Cabral!", verstond Piper en Melville sprak hem in het Portugees aan:

"Eu estou, Don Melville, y isso é capitão Piper do navio inglês

"Champion'!" Don Gil draaide zich naar de officier achter hem en stelde hem voor als kapitein João de Conçalves van de schoener 'Coragem'.

Lord Melville ging het gezelschap voor naar de kapiteinshut. Piper schaamde zich wel enigszins voor de beperkte ruimte maar het was nu eenmaal niet anders op een relatief klein oorlogsschip als een korvet. De